TOKORCS

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE 2018

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés

2. Tokorcs község bemutatása

3. Örökségünk

Megőrzésre méltó értékek
Természeti értékek
Helyi építészeti értékek

4. Eltérő arculatú településrészek

Történelmi településrész
Kialakult településrész
Gazdasági terület
Kiskertes terület

5. Jó példák, ajánlások

6. Ábragyűjtemény

7. Felhasznált irodalom

8. Impresszum

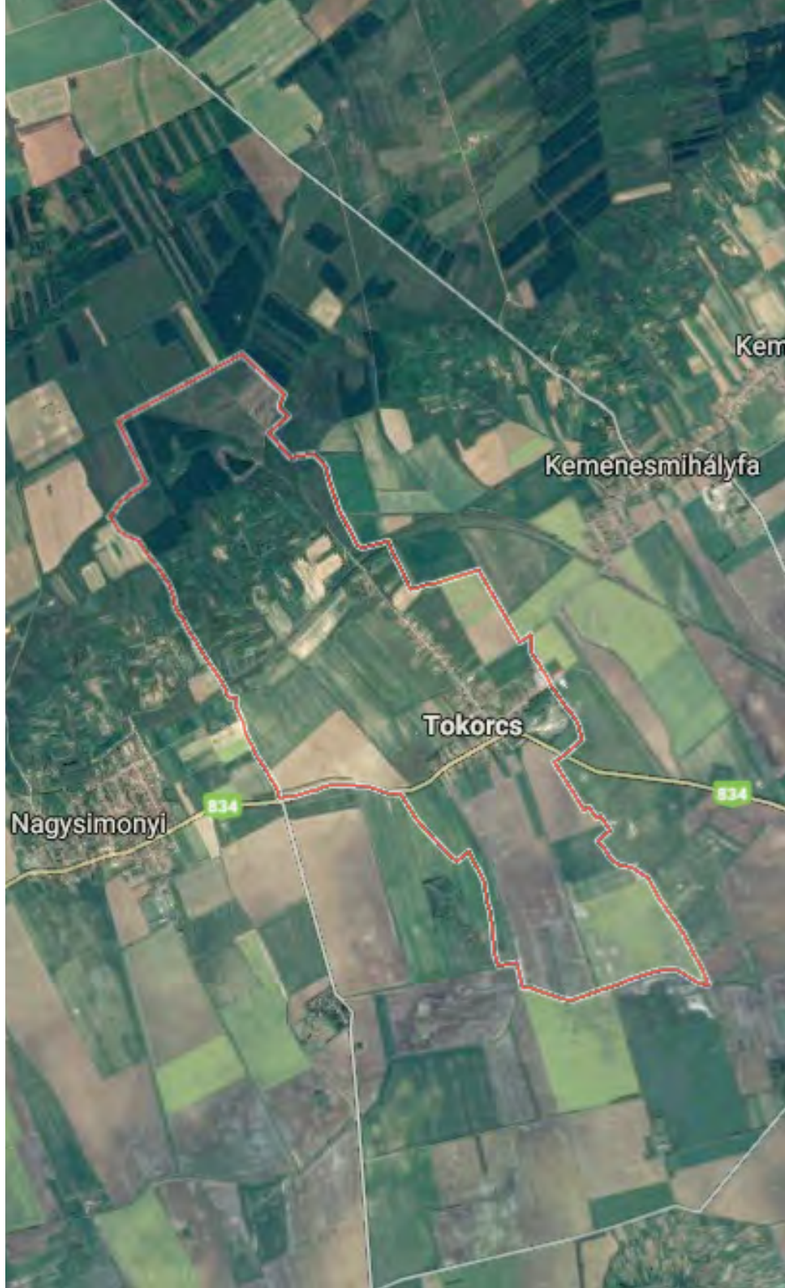

BEVEZETÉS

1

Mottó:

„A természet mindenkori állapota a lélek tükre. Jelen pillanatban még éretlen természetünké. Az épített környezet az ember mindenkori tudásszintjét tükrözi, így például a városszélek tájba oldódása az ott élők tudatminőségének megfellebbezhetetlen mutatója.
A városba egyre beljebb haladva több száz, néhány esetben több ezer év tudásszintjének információival találkozhatunk. Kivételesen torz esetekben csak az utóbbi emberöltőjével."

Somlósi Lajos

A Településképi arculati kézikönyv megalkotásának elsődleges célja a helyi identitás erősítése a természeti és az építészeti értékek bemutatása által. Másodlagos célja, hogy elősegítse a településkép védelmi rendelet megalkotását és támpontot nyújtson a település fejlesztési és -rendezési tervek készítésekor.
A hely ismerete nélkül nem teremthető harmónia a természeti és az építészeti életterek között, ezek összhangja nélkül viszont még rövid távon sem tartható fenn az élet továbbadásához szükséges életminőség.
Ne feledjük: - a könyvben bemutatott kincseket unokáinktól és dédunokáinktól csak megőrzésre kaptuk kölcsön!

2 TOKORCS KÖZSÉG BEMUTATÁSA

Kemenesalja középső részén, nem messze a Ság-hegytől és Celldömölk városától található a 370 lélekszámú Tokorcs község. A település déli határa sík vagy enyhén hullámos, mezőgazdasági művelésre alkalmas. Észak-északnyugat felé haladva egészen más a vidék arculata, mivel a felszín fokozatosan emelkedik és a peremén szőlőhegyekkel, gyümölcsösökkel, feljebb erdőkkel borított Cser fennsíkjába olvad át.
A községhez tartozik az északi irányban, alig több, mint 1 km-re, a szőlőhegy lankái alatt fekvő Újmihályfa. A feljegyzések 1409-ben említik először. Nevét a kuruc-labanc világban kapta, amikor az őslakosság ide menekült a harcok elől. 1857-ben már a két település lakosságát egyben számlálták, de a hivatalos egyesülés csak 1890-ben történt meg. Újmihályfa népi neve Szatyorszeg, mert olyan kicsi volt, hogy egy szatyorba belefért volna. A hagyományok szerint valamikor a Cseren volt a falu, de a lakók nem találtak ott vizet, ezért leköltöztek.
A 19. században inkább pusztaként tartották számon, mára egybeépült Tokorccsal.
Tokorcs első okleveles említése - *Tucurch* néven - 1237-ből származik. Nevének eredete homályba vész, valószínűleg egy sitkei Tucurch nevezetű családról kapta, amelynek a településen voltak birtokai. A község első ismert birtokosai a Sitkeyek voltak, de a későbbiekben már a Dömölkyek, Kisfaludyak és Esterházyak is voltak itt tulajdonosok.

A 18. századtól egy része a Felsőbüki Nagy és a Batthyány családé lett. 1567-ben német zsoldosok Sitkey Mihály türjei prépost 11 jobbágyának 100 Ft kárt okoztak. A feljegyzések szerint 1588-ban, 1598-ban és 1610-ben hódoltak a fehérvári és pápai törököknek. Bethlen Gábor hadjárata idején a törökök elfogtak egy falubelit, akit kiváltottak, de a tokorcsiak folyamatosan ezután sem voltak hajlandók adózni.
A szőlőhegyet 1601-ben említik először. Az itt lakók a kezdetektől földműveléssel foglalkoztak, bár a 19. században már sokan a vasútnál keresték kenyerüket. Mára a lakosság munkaképes része Celldömölk és Sárvár üzemeiben és helyi vállalkozóknál dolgozik.
A falu közlekedési adottságai jók, mivel a Sárvár-Pápa közötti főút átszeli települést. Celldömölk 4 km-re, Sárvár pedig 12 km-re található. A település keleti végénél Kemenesmihályfa felé egy alsóbrendű út ágazik el.
A község nem rendelkezik saját vasútállomással. A legközelebbi vasúti megálló Kemenesmihályfán található, ez a falu határától körülbelül 2 km-re van. Autóbusszal a faluba két irányból, Sárvár és Celldömölk felől érkezhetünk.
A község címerén vörös színű doborpajzsban élével lefelé, hegyével jobbra fordított arany ekevas, felette karóra futó arany fürtöket termő szőlővessző található. A pajzsot alul *TOKORCS* feliratú szalag övezi.

3 ÖRÖKSÉGÜNK

Evangélikus templom

A többségében evangélikus hívő falu 1955-56-ban épített magának torony nélküli templomot, pontosabban imaházat, mivel építésekor nem engedélyezték a torony megépítését. Az imaház tervezése Berzsenyi-Janosits Miklós építőmérnök nevéhez fűződik. Az oltár, valamint a szószék terve Dr. Schulek Tibor és felesége, Majoros Edit munkája. A szószéken, az oltárterítőkön és a papi padon szimbólumok, az oltáron két angyal, a bárány és az úrvacsora jelképei, a szőlő és a kalász csodálatos ábrázolása látható. A fafaragásokat a Sitkén lakó Fóth Sándor bodnár-asztalos mester és fia, Fóth Zoltán készítették el a tervek alapján 1956-ban.
Az imaház tornyának építéséhez egy megállapodásból szerzett forrást a község. Így végül méltó templomhoz jutott az evangélikus gyülekezet. A templomtoronyba Gombos Miklós harangöntő mester harangja került. Az imaházhoz épített harangtornyot és a 80 kg-os harangot 2012-ben szentelték fel.

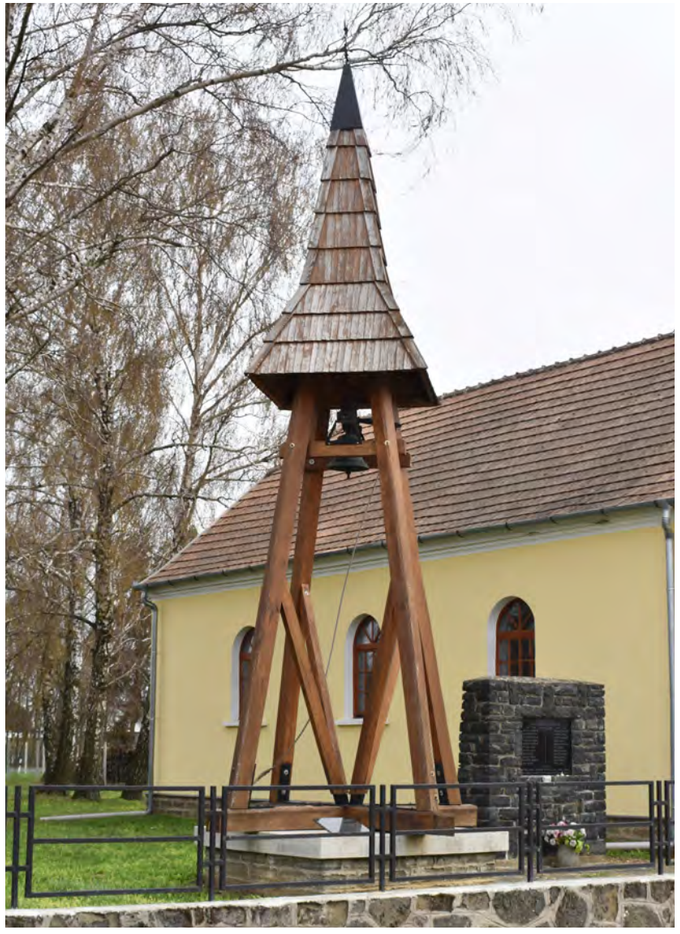

Evangélikus templom melletti harangláb

Az evangélikus templom mellett álló, 1972-ben épült haranglábat Braxatoris Andrea és Reischl Gábor tervezte.
A haranglábban található harang Balthasar Heroldt pozsonyi harang, amelyet ágyú- és bronzöntő mester öntött 1656-ban.
A haranglábat Loki-Bau Kft. 2011. augusztusában újította fel.

Újmihályfai harangláb

Újmihályfa külterület, amely része Tokorcs község területének, valamint annak központjától körülbelül egy kilométer távolságra fekszik.
Területén egy harangláb is található, amelyet az I. világháborúban ágyunak beöntött harang helyett 1922-ben Márkus József és Bertalan Lajos Újmihályfa közbirtokossága nevében öntette. Ez olvasható a harangon:

„1991-ben a haranglábat készítette Tokorcs község önkormányzata és Újmihályfa közössége."

Világháborús emlékművek

A község területén a két világháborúban hősi halált halt lakók tiszteletére felállított emlékmű is helyett kapott.
Az egyik a faluház mellett, a másik az evangélikus templom és a harangláb között található.

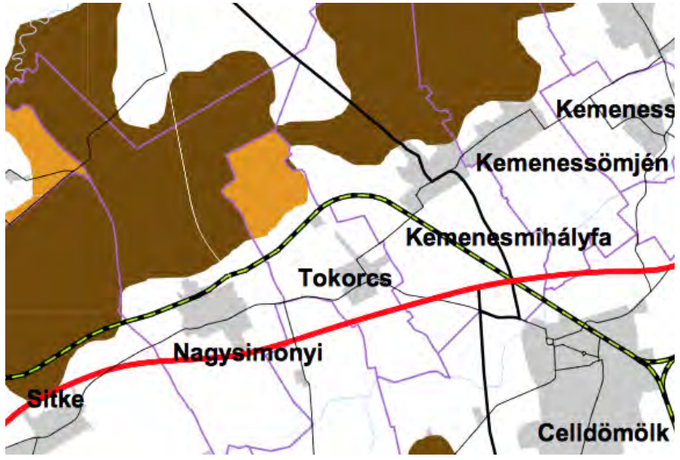

Természeti értékek

A települést országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete érinti. Ezekbe a övezetekbe azok a természeti adottságok, rendszerek és az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak.

53

VENDÉGHÁZ
29

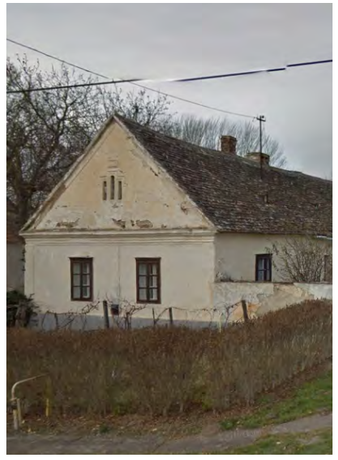

4 ELTÉRŐ ARCULATÚ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Történelmi településrész

A történelmi településrész a falu régi részét foglalja magában, melynek épületállománya a *Megőrzésre méltó értékek* fejezetben áttekintésre került.
A homlokzatok jellemzően vakoltak, középületek cseréppel fedettek egyszerű szerkesztésű magastetővel készültek. A legrégebbi háztípus utcára merőleges gerincű, nyeregtetős épület, kétablakos homlokzattal, erőteljes oromzatot elválasztó húzott párkánnyal, vakolatdíszekkel, festett ablakkeretezéssel. A kerítések kialakítása eltérő. Általában falazott oszlopokkal, tömör lábazattal és tömör mezővel építettek, de megtalálhatóak az áttört kerítések különböző típusai is. A házak előtti zöldterületek gondozottak, sok helyen fával, virággal beültetettek.

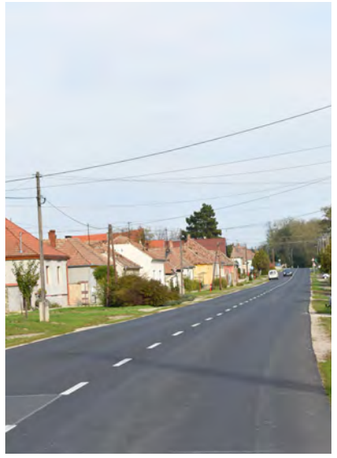

Kialakult településrész

A község rendezése során nyitott új utcarész az elmúlt években szinte teljes mértékben beépült. Az egységes magasságokkal kialakított kerítések adják az utcakép rendezettségét, ugyanakkor a házak stílusukban jelentősen eltérnek egymástól. Az utcakép harmonikus hangulatához a közterület fásítása járulhat hozzá.
Igény lehet az egy telken több lakóegység elhelyezésére is, amely alapjaiban változtatná meg a településszerkezet.

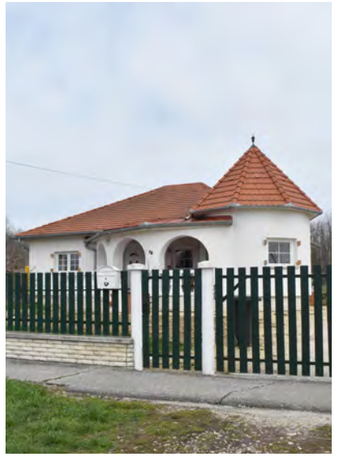

Gazdasági terület

A gazdasági és ipari területek telepítését úgy kell megvalósítani, hogy lakóterületekre káros hatást ne fejtsenek ki. Az épített környezet egységes megjelenését (tömegét, anyaghasználatát) az eltérő technológiai igény miatt általában nem lehet elvárni, az alkalmazott színvilágot pedig sokszor megköti az adott vállalkozás arculati kódexe.
A reptér és a gazdasági területek közelsége az idegenforgalom szempontjából különösen indokoltá teszi a gazdasági területek rendezett kialakítását. Ennek érdekében egységes koncepció szerint megvalósított fásításra, parkosításra kell helyezni a hangsúlyt. Tokorcson elsősorban a keleti településrészen jött létre gazdasági terület. Ezen a könnyen behatárolható részen kívül kisebb cégek lakóterületen belül, általában a saját „háztájiban” működnek.

Kiskertes terület

A település déli, „Alsó-mező” nyílt, alföldies jellegű tájképétől élesen elválik a Kemenesháthoz tartozó északi rész. A vasútvonalon túl, a szántókkal és gyümölcsösökkel borított határrész felszíne lankásan emelkedve már a szőlőhegybe olvad át. A „Kemenes” délkeleti lejtője, kedvező fekvése, éghajlati adottságai miatt már az ókortól otthont adott a szőlőtermesztésnek. Az itt termett szőlő bora bár nem olyan híres, mint a közeli Ság-hegyen vagy Somlón termett fajták, de régóta kellemes ízű borokat érlelnek a gyümölcsfák árnyékában meghúzódó pincék.

Fejlődő település

Aero-Ság reptér és étterem

A légikikötő Bécstől 120 kilométerre fekszik.
A reptér jelenleg nem üzemel, azonban korábban részt lehetett venni sétarepülésen és pilótaképzésen, amely Tokorcs idegenforgalmának vonzerejét jelentősen növelte.

Faluház

Itt található Nagysimonyi Közös Önkormányzati Hivatal Tokorcsi Kirendeltsége. Kijelölt időpontokban biztosított az orvosi rendelés, a családgondozó szakember- , a járási ügyintéző - és a védőnő jelenléte. A településhez legközelebb eső postahivatal Nagysimonyi község területén található, azonban a Faluház előtt kihelyezésre kerülő postaládát naponta ürítik. A Faluházban internetezési lehetőséggel ellátott könyvtár is található.

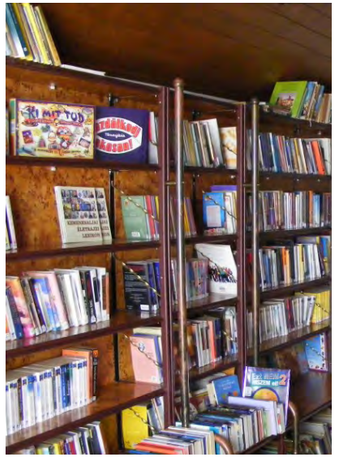

Vendégházak

Az Aero-Ság létesítése miatt bekövetkezett idegenforgalmi fellendülés megkövetelte a településen található szállásleheto-ségek bővítését.
A Vendégházak Tokorcs nyugodt, csendes pontján találhatóak. Az apartmanok jól felszereltek, a szálláshely kertjében ingyenes grillezési lehetőség várja a vendégeket. A településen lehetőség van lovaglásra, vadászatra, horgászásra, teke- és fallabdapálya, billiárdhasználatra, valamint kerékpárkölcsönzésre is.

Információs és utcanév jelző táblák

Tokorcs utcáin információs táblák, valamint virágtartóval ellátott, egységes utcanév jelző táblák kerültek kihelyezésre.

Buszmegálló

Tokorcsra autóbusszal Sárvár, illetve Celldömölk irányából érkezhetünk. A buszmegálló a község főutcáján található.

Játszótér, fitnesz park és focipálya

Az Erzsébet utcában, egymás szomszédságában található a község játszótere, fitnesz parkja és sportpályája.

5 JÓ PÉLDÁK, AJÁNLÁSOK

Példák a természetes faanyagok sokszínű alkalmazására

Felújított kutak, virágos település, gazdag részletek

Kedves részletek

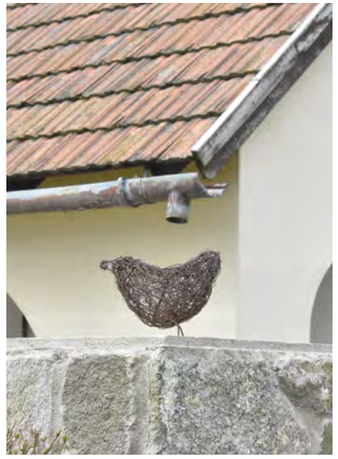

ÁBRAGYŰJTEMÉNY

Az ábragyűjtemény, mint bármely automatizmus, csak gondolatébresztőként szolgálhat értékvédelmi ügyekben.
A gyűjtemény nélkülözi a hely, a rendeltetés, a természeti és épített környezet ismeretét. Alkalmazása a település főépítészével történő egyeztetés során nyer majd értelmet.

Tető hajlásszög

A tetőzet kialakításának, hajlásszögének a domináns környezet adottságaihoz való illeszkedését ajánlott követni.

Magasság

A településrészek karakterének megfelelően alakult ki az épületek magassága. A beékelődött újabb építések esetén felfedezhető eltérés, azaz némely épület „kilóg” a tömegből, maradandó nyomot hagyva az utcaképben.

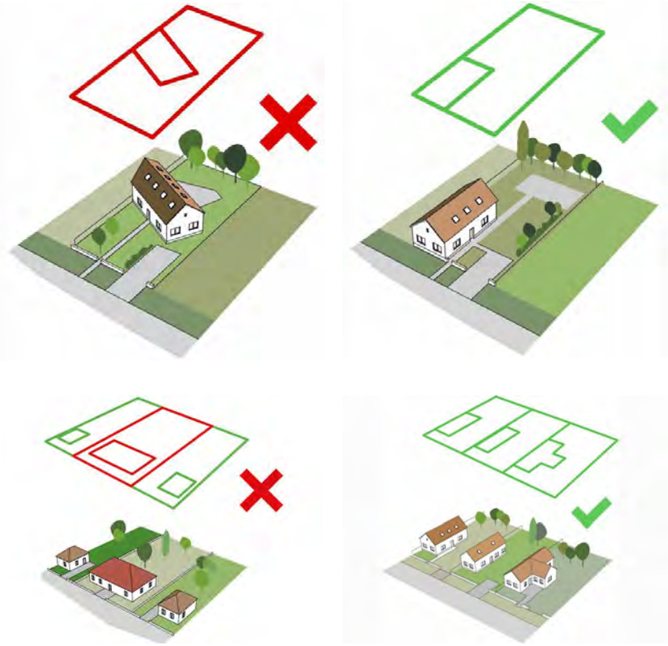

Telepítés

A településszerkezet a terepadottságokhoz, a közlekedési lehetőségekhez és a természethez igazodva alakult ki.
A tájegységre jellemző, hagyományos berendezkedés - a keskeny telkeken fésűs beépítés, általában északi oldalhatáron álló épületekkel.
A történeti településrészen a telkek mérete még jóval nagyobb, mint amire az újonnan kialakítandó építési telkek esetében igény mutatkozik.
A kialakult településrészeken jellemzően a földszint, vagy földszint plusz egy szint a jellemző.

Színek

A házak színezése régen ritkán változott, hagyományokhoz kötött volt és inkább a hasonlóság volt a jellemző. Modern világunkban a színválasztás sokkal inkább a tulajdonos ízlésének kifejeződése.

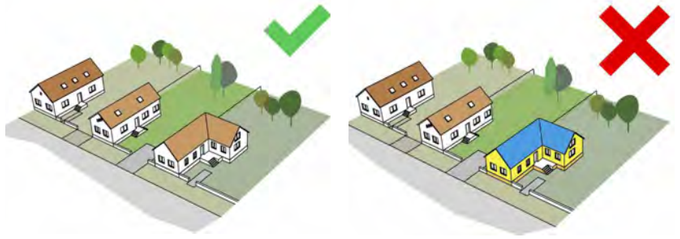

Terepalakítás

A terepalakítás során ügyelni kell a terület meghatározó elemeinek (domborzat, jellegzetes felszíni alakzatok) megőrzésére.

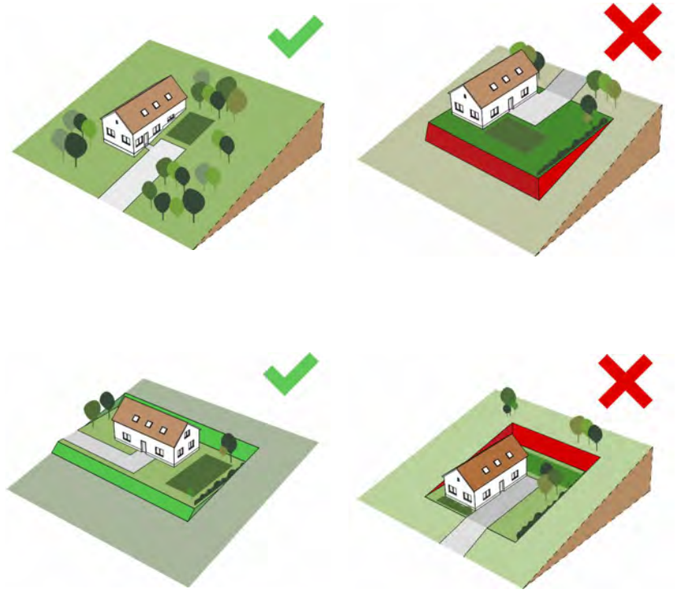

7 FELHASZNÁLT IRODALOM

Tokorcs község településrendezési és településfejlesztési eszközei
B.K.L. Kiadó: Ság hegy, Kemeneshát, Kemenesalja

Forrásként használt linkek:

www.aerosag.hu
www.archives.hungaricana.hu/hu/urberi/vas-ujmihalyfa
www.gallery.hungaricana.hu
www.kemenesvidek.hu
www.mapire.eu
www.terport.hu
www.tokorcs.hu
www.vasmegye.hu

8 IMPRESSZUM

Tokorcs Község Önkormányzata

9561 Tokorcs, Szabadság utca 15.
Lengyelné Csizmazia Éva polgármester

megbízásából készítette:

Altus Savaria Tervező Iroda Kft.

9700 Szombathely, Welther Károly utca 31.
www.altussavaria.hu

Tervezők:
Horváth Violetta
Németh Dóra
Rápli Pál
Sebrek Zsuzsanna

Jóváhagyva:
Tokorcs Község Önkormányzatának
...../2018.(.....) Kt-határozatával.

ALTUS SAVARIA TERVEZŐ IRODA KFT

Minden jog fenntartva:
Altus Savaria Tervező Iroda Kft.

Felelős kiadó: Rápli Pál ügyvezető

Tokorcs